



Försvarsdepartementet
fo.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss om Plikten kallar! En modern personalförsörjning av det civila försvaret (SOU 2025:6)

Er beteckning: Fö2025/00151

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Gotlands län delar i huvudsak rapportens slutsatser och förslag. Länsstyrelsen vill dock framföra följande synpunkter:

- När det gäller civilplikt inom befolkningsskyddet så anser inte länsstyrelsen att personalkategorin Utrymningsledare är lämplig att bemannas genom civilplikt. Uppgiften bör utföras av personal anställd vid länsstyrelsen.
- Aktivering av civilplikt bör utredas för veterinärverksamhet och denna personalgrupp kan dessutom utgöra en nödvändig resurs inom humanvården.
- Förslagets konsekvenser på jämställdheten bör utredas ytterligare.

Synpunkter från länsstyrelsen

18.11.4 Behov av personalförstärkning vid höjd beredskap för skydd av civilbefolkningen

Länsstyrelsen i Gotlands län projektleder ”Planering för storskalig utrymning, inkvartering och evakuering”, ett projekt finansierat av MSB med projektmedel från anslag 2:4 Krisberedskap för utvecklingsprojekt. Mot bakgrund av det arbete som genomförts i projektet anser länsstyrelsen inte att utrymningsledare är en personalkategori lämplig att bemanna med civilpliktig personal. Under förutsättning att beslut om utrymning kommer att tas enligt Lag (2006:546) om utrymning och inkvartering med mera under höjd

beredskap gör komplexiteten i uppgiften att bemanning bör göras med personal redan anställd vid länsstyrelsen i fredstid.

6 Frivilliga i det civila försvaret

Försvarsberedningen pekar ut frivilligorganisationernas betydelse för befolkningsskyddet, och då särskilt bland annat för livsmedelsförsörjning och sjukvård. Bland de frivilliga försvarsorganisationer som erhåller statligt stöd finns idag ingen organisation som täcker in veterinär- eller djursjukvårdarkompetens på den nivå som djurens hälso- och sjukvård idag kräver och som är viktig för upprätthållande av livsmedelsproduktionen. Dessa personalgrupper har dessutom en avancerad vårdkompetens som skulle kunna utgöra en värdefull resurs på humansidan om övning kunde arrangeras inom en frivillig organisation. De befintliga frivilligorganisationer som ligger närmast till hands för detta område, Blå stjärnan, Röda Korset och Lottakåren utbildar idag inte med den inriktning och den avancerade nivå som denna personalgrupp skulle kunna bidra till.

Länsstyrelsen anser därmed att det bör ges utrymme att organisera en frivillig organisation på det veterinära området.

15.5.9 Civilplikt

Länsstyrelsen anser till skillnad från utredningen att området Veterinärverksamhet bör utredas för behovet att kunna införa civilplikt. Detta både i avseende att säkerställa veterinärkompetens inom djurens hälso- och sjukvård men även för att kunna bistå med resurser inom humansjukvården. Utredningen hänvisar till och baserar sin slutsats på den rapport "reglering av veterinär personal m.m. vid höjd beredskap" som Livsmedelsverket och Jordbruksverket gjort på uppdrag av regeringen. Länsstyrelsen pekar i sitt yttrande över nämnda rapport på att allmän tjänsteplikt i första hand är avsett okvalificerade arbetsuppgifter medan civilplikt är ett lämpligt verktyg för verksamheter där det behövs mer kvalificerad personal. Veterinärmedicinen är idag ett brett och i stora delar mycket specialiserat område där det till exempel är stor skillnad på sällskapsdjurvården och fältverksamhet för livsmedelsproducerande djur.

Länsstyrelsen anser att veterinärverksamhet uppfyller samtliga kriterier som ställs upp för att motivera aktivering av civilplikt.

Den form av civilplikt som kan vara lämplig för personalgruppen är civilplikt efter annan utredning än mönstring eftersom det handlar om totalförsvarspliktiga som redan har kompetens som är relevant för totalförsvarsviktig civil verksamhet, men som inte har sitt ordinarie arbete i totalförsvarsviktig verksamhet. Veterinäryrket är i sig utpekat som totalförsvarsviktigt, men inte alla delar. Då sjukvården för sällskapsdjur inte klassas som totalförsvarsviktig och kommer att nedprioriteras vid ett krigsscenario så kommer det frigöra resurser inom en grupp av veterinärer som besitter kompetens inom avancerad kirurgi/traumakirurgi, akutsjukvård, bilddiagnostik, anestesi, samt legitimerade djursjukvårdare som har kompetens inom vårdhygien, sårvård, anestesiövervakning, kunskap att lägga infartskanyl osv.

18.8. Hälsa, vård och omsorg

Utredningen konstaterar att sektorn har stor betydelse för totalförsvarets förmåga, för att värna civilbefolkningen och att rädda liv. Man poängterar också ett av Natos förmågekrav att kunna hantera masskadeutfall och gör bedömningen att sektorn har behov av personalförstärkning vid höjd beredskap och anger en kombination av åtgärder för att tillgodose vårdbehovet i sådana akuta lägen. Till exempel framförs att personalresurser kan behöva tillföras utifrån, och nämnder grupper som studenter inom läkarutbildning, tandläkarutbildning, sjuksköterskeutbildning samt möjligheten att utbilda extra personal för enklare uppgifter.

Utredningen har helt missat den i princip färdigutbildade personalresurs som veterinärer och djursjukvårdare utgör. Länsstyrelsen vill framföra, inte bara möjligheten, utan nödvändigheten i att planera för att nyttja djurhälsopersonal som katastrofmedicinsk resurs inom humanvården.

Avsnitt 28.7 Konsekvenser för jämställdheten

Utredaren konstaterar att förslaget inte bedöms få några konsekvenser för jämställdheten. Hur den bedömningen är gjord redovisas inte. Länsstyrelsen ställer sig frågande till detta och anser att jämställdhetsperspektivet bör utredas ytterligare.

Ett exempel på jämställdhetsperspektiv som saknas i utredningen gäller ersättningsfrågor. Förordning (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga reglerar ersättningen till civil- och värnpliktiga och, genom hänvisning i förordningen (1994:523) om förmåner till frivilliga, även ersättningen till frivilliga från frivilliga

försvarsorganisationer. Vid tjänstgöring under höjd beredskap, och i vissa fall vid utbildning, baseras ersättningen på individens sjukpenninggrundande inkomst. Det får till effekt att personer som utför samma arbete kan ha stor skillnad i ersättning. Det får också till effekt att ersättning för tjänstgöring i totalförsvaret reproducerar de strukturella inkomstskillnader som finns i samhället, såsom mellan kvinnor och män.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Charlotte Petri Gornitzka med hr-konsult Sara Andersén som föredragande. I den slutliga handläggningen har också, länsjurister Martin Fritz och Susanne Storm, kris- och beredskapsstrateg Kjell Lydänge, länsveterinär Ebba Schwan och verksamhetskontroller Caisa Skoggren, medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia till

fo.rs.remissvar@regeringskansliet.se